

ISSN 2708–4604 (print)

ISSN 2708–4612 (online)

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет

ОСВІТНІЙ ВИМІР

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Збірник засновано 2000 року

Випуск 2 (54)

Кривий Ріг
2020

УДК 378(082)

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ:
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 11 від 25 червня 2020 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор — **Бондаренко О. В.**, канд. пед. наук, доц.,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг, Україна.

Заступник головного редактора — **Нечипуренко П. П.**, канд. пед. наук,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг, Україна.

Члени редколегії:

- Бакум З. П.**, д-р пед. наук, проф., Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна;
- Гаманюк В. А.**, д-р пед. наук, проф., Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна;
- Віхрова О. В.**, канд. пед. наук, доц., Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна;
- Лов'янова І. В.**, д-р пед. наук, доц., Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна;
- Мазбаєв О. Б.**, д-р геогр. наук, проф., Євразійський національний університет ім. Л. М. Гумільова, м. Астана, Казахстан;
- Мерзликін О. В.**, канд. пед. наук, Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна;
- Мішеніна Т. М.**, д-р пед. наук, проф., Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна;
- Сарфараз М. А.**, Ph. D., доц., Бенареський індуїстський університет, м. Варанасі, Індія.

Збірник наукових праць «Освітній вимір» містить матеріали, присвячені висвітленню теоретико-практичних проблем педагогіки вищої та загальноосвітньої школи, становлення і розвитку освітньої парадигми, інтеграції психолого-педагогічних чинників в організацію навчально-виховного процесу.

Зміст

Розділ 1. Матеріали міжнародного проєкту „Deutsche Spuren in der Ukraine“

Svitlana M. Amelina

Aufgabentypen bei der Didaktisierung von Materialien zu den Spuren der deutschen in der Geschichte von Kiew 7

Nataliya B. Vyrsta

Didaktisierung der Presstexte der Galiziendeutschen im DaF-Unterricht 20

Vita A. Hamaniuk

Deutsche Spuren in der Ukraine im Deutscheunterricht: illustrativ, interaktiv, kommunikativ 34

Yuliya M. Kazhan

Entwicklung der soziokulturellen Kompetenz der Lehramtsstudierenden auf der Grundlage der Funde zum Thema „Deutsche Spuren in der Ukraine“ 56

Valentyna A. Karpiuk

Entwicklung der landeskundlichen und kommunikativen Kompetenzen beim Erlernen des Deutschen in Kryvyi Rih 70

Iryna V. Piankovska

Übungstypen zum Leseverstehen im Fremdsprachenunterricht ... 84

Розділ 2. Теорія, історія та методологія навчання

Тетяна А. Вакалюк, Валерій В. Концедайло, Ірина С. Мінтій

Професійні м'які компетентності майбутніх інженерів-програмістів: ключові поняття 101

Алексей Г. Дубинский

Автоматизация проверки карт знаний (mind maps) 111

Віталій М. Задорожній Використання програмно-апаратного комплексу Arduino у шкільному фізичному експерименті	122
Michaela Kováčová Zu Effekten zum Einsatz der Theaterprojekte im Lehrerausbildung	134
Олена О. Лаврентьева, Олександр І. Кучма, Людмила М. Скрипник Проектування змісту інформаційно-консультативного середовища закладу освіти	148
Михайло В. Моїсеєнко, Наталя В. Моїсеєнко, Арнольд Ю. Ків Дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів педагогічних університетів	165
Svitlana I. Pochtoviuk, Tetiana A. Vakaliuk and Andrey V. Pikilnyak Possibilities of application of augmented reality in different branches of education	179
Aleksandra A. Sulik Philosophy on bilingual education: Sociocultural competence and Identity	198
Ольга В. Чорна Моніторинг якості вищої освіти в Україні та Німеччині: компаративний аспект	213

УДК 373/378:004

Проектування змісту інформаційно-консультативного середовища закладу освіти

Олена О. Лаврентьева^[0000–0002–0609–5894],

Олександр І. Кучма^[0000–0003–0659–2599],

Людмила М. Скрипник^[0000–0003–4615–1384]

Криворізький державний педагогічний університет,
просп. Гагаріна, 54, Кривий Ріг, 50086, Україна
helav68@gmail.com, k_machinery@kdpu.edu.ua

Анотація. У статті сформульовано визначення інформаційно-консультативного середовища закладу освіти. На підставі семантичного аналізу вхідних категорій було встановлено, що таке середовище є відповідною частиною інформаційного освітнього суспільства, в межах якого стає можливим обмін інформацією та консультаційною підтримкою суб'єктів навчального процесу та інших зацікавлених сторін засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій. Таке середовище є освітнім, інформаційним, комунікативно зорієнтованим, професійно зорієнтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстним та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку.

Уточнено смисловий та функціональний зміст інформаційно-консультативного середовища закладу освіти. Проаналізовано компоненти такого середовища, які охоплюють: соціальний, що забезпечує задоволення й розвиток потреб суб'єктів освітнього процесу у консультативній допомозі в організації освітньої та професійної діяльності; просторово-предметний, який визначає його просторовий дизайн, із взаємопов'язаністю різних елементів, а також апаратної й програмної частин ІКТ; психолого-педагогічний, що передбачає педагогічне й методичне забезпечення задля реалізації цілей функціонування середовища. Охарактеризовано критерії оцінки якості інформаційно-консультативного середовища. Визначено головні фактори та провідні педагогічні технології організації та формування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти. До них включено: комп'ютерно зорієнтовані педагогічні технології та технології, що забезпечують належний рівень надання консультативних послуг.

Окреслено схему формування інформаційно-консультативного середовища в закладі освіти, що охоплює організаційний, технічний, методичний та ресурсний напрями. Переглянуто та проаналізовано переваги та ризики інформаційно-консультативного середовища освітнього закладу. Обґрунтовано, що коректно організоване середовище забезпечує реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної,

координуючої, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Зроблено висновок, що організація інформаційно-консультаційного середовища закладу освіти сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу та якості освітніх послуг.

Ключові слова: середовищний підхід, інформаційне освітнє середовище, консультаційна послуга, заклад професійної освіти.

1 Постановка проблеми

Сучасна та ефективна система освіти, спроможна задовольнити соціальне замовлення суспільства та підготувати конкурентоздатні кадри, — це один із головних напрямів державної соціально-економічної політики, який визначає роль країни в світовій спільноті.

Принагідно слід зауважити, що колишня система освіти багато десятиліть досить успішно готувала для країни висококваліфіковані кадри. Проте, вимоги часу та бурхливий розвиток ІКТ, швидке зростання нормативів до рівня оволодіння ними, відкритість освітніх систем та популярність і востребуваність електронних освітніх ресурсів узагалі та в умовах пандемії COVID-19 зокрема, вимагають змін у підходах до організації навчального процесу в закладах професійної освіти.

До концептуальних змін у системі професійної освіти спонукає широке розповсюдження нових комп'ютерно зорієнтованих технологій. Успішна модернізація освітніх систем із застосуванням ІКТ можлива за умов реалізації багатьох проєктів, одним з яких є створення єдиного інформаційно-консультаційного середовища закладу освіти, що забезпечить ефективну підтримку в професійному становленні фахівців. Таке середовище зовсім не означає просту заміну паперового документообігу на електронний. Цей процес передбачає докорінну перебудову консультаційних послуг на особистісно-діяльнісній основі, зміну в підходах до способів роботи з інформацією та клієнтами, перебудову каналів накопичення, обміну, зберігання й переробки даних із застосуванням ІКТ та інструментів.

2 Аналіз останніх публікацій

Останнім часом у процесі вивчення педагогічних систем різного рівня дослідники схилиються до комплексної оцінки формувальних факторів, які здатні спричинити розвиток особистості. Цілковито обґрунтованою є точка зору, яка стосується реалізації можливостей

середовищного підходу в створенні спеціального простору та ініційованні засобів його якісного й різнобічного впливу на життєдіяльність суб'єкта. В. Желановою [31], М. Левіною [16], Ю. Мануйловим [17], С. Сергєєвим [24], В. Слободчиковим [25] та ін. встановлено, що такий підхід дозволяє діагностувати, проектувати й продукувати певні обставини в спеціально організованому просторі задля якісних позитивних змін у структурі особистості.

У науковій літературі трапляється чимало гідних дослідницької уваги моделей середовищ різного призначення. Водночас, швидкі зміни в інформаційному просторі суспільства вимагають постійного оновлення середовища закладу освіти, пошуку нових організаційних, правових та інших механізмів його функціонування.

Питання управління системою освіти та її інноваційним потенціалом шляхом запровадження сучасних інформаційних технологій, а також моделювання та проектування інформаційно-освітнього та інформаційно-комунікаційного освітнього середовища розглядають В. Биков [2], І. Захарова [30], Л. Карташова [11], Н. Клокар [13], С. Семеріков, М. Шишкіна [23], М. Топузов [26], Ю. Шрейдер [22], В. Ясвін [28] та ін.; різні аспекти організації дистанційного та електронного навчання досліджують В. Гаврилюк [5], Ю. Жук [32], Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Кадемія [9], Р. Горбатюк [10], О. Лаврентьєва [14] та інші. Проблеми консультативного забезпечення освітнього процесу досліджують Р. Джордж та Т. Крістіані [6], М. Гуліна [8], С. Загороднюк [29], А. Капська [12], А. Краснейчук [29], В. Саюк [21], А. Циганенко [12] та ін.

Слід наголосити, що розвиток ІКТ та інформаційно-консультативних технологій не лише вможливує інтенсифікацію освітнього процесу, але й породжує нові феномени, серед яких — інформаційно-консультативне середовище закладу освіти. Цей феномен об'єднує в собі можливості для задоволення інформаційних потреб педагогічних працівників і студентів, створює умови для оперативного управління освітніми системами й розвитком людських ресурсів. Між тим, проведений аналіз першоджерел показує, що поняття інформаційно-консультативного середовища зазвичай використовується декларативно, а його наукові трактування та обґрунтовані механізми функціонування дотепер відсутні.

Мета статті — визначити сутність і зміст інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, з'ясувати головні чинники його успішної організації та формування в закладі освіти, а також перспективи розвитку.

3 Виклад основного матеріалу

В основі розуміння сутності та проектування змісту інформаційно-консультативного середовища перебуває середовищний підхід. Уперше його наукове тлумачення як особливої функціональної системи було надано Ю. Мануйловим [17]. Створена науковцем система охоплює понятійний апарат середовищного підходу, ряд семантичних тверджень (принципів) і прагматичних положень (правил). Більш детально їх було викладено в працях науковця та в наших попередніх публікаціях [14].

На основі праць В. Желанової [31], Ю. Мануйлова [17], С. Сергєєва [24], Ю. Швалба та ін. визначаємо *середовище* як систему умов, створених у межах певного простору, в якому відбувається діяльність суб'єкта. Зі свого боку *середовищний підхід* розглядаємо як стратегію, що ґрунтується на управлінні процесом розвитку особистості через «творення певного середовища» [31, с. 102].

Спираючись на позиції середовищного підходу та факти, що стосуються поширення інформатизації освітньої сфери, окреслимо концепцію інформаційно-консультативного середовища закладу освіти шляхом здійснення семантичного аналізу вхідних категорій. Це, передусім, «інформаційне освітнє середовище» та «консультування».

Освітнє середовище визначається як сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти [28]. Зі свого боку, *інформаційне освітнє середовище* розглядається як комплекс компонентів, що забезпечують системну інтеграцію засобів інформаційних технологій в освітній процес з метою підвищення його ефективності, і таких, які є засобом побудови особистісно зорієнтованої педагогічної системи. Дослідники (А. Андрєєв [1], В. Биков [2], Р. Гуревич [7], Ю. Жук [32], І. Захарова [30], О. Ільченко та ін.) визначають таке середовище як єдиний інформаційний простір закладу освіти, що об'єднує інформацію, як на традиційних, так і на електронних носіях; комп'ютерно-телекомунікаційні навчально-методичні комплекси та технології педагогічної взаємодії. Такий простір є педагогічною системою нового рівня, яка включає в себе матеріально-технічне, фінансово-економічне, нормативно-правове забезпечення [28].

І. Якиманська наголошує на тому, що чим різноманітніше освітнє інформаційне середовище, тим ефективнішим є процес навчання з урахуванням індивідуальних можливостей кожного, його інтересів, нахилів, суб'єктивного досвіду, який накопичений в навчанні і реальному житті [27].

Провідною метою інформаційного середовища закладу освіти є виведення його на новий якісніший щабель, підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності, формування інтелектуально та творчо розвиненої особистості як студента, так і педагога чи менеджера освіти. Тобто, суб'єкти такого середовища повинні бути готові до використання ІКТ та інструментів в управлінській, методичній, навчальній, виховній та самоосвітній діяльності. А власне середовище поєднує всіх учасників освітнього процесу між собою відповідними інформаційними потоками. Надає таке середовище й інформаційні послуги. За їхньою допомогою можлива презентація діяльності закладу освіти, ознайомлення з практичними та теоретичними розробками, вирішення різноманітних поточних і перспективних проблем в організації освітнього процесу.

Як свідчить практика, для ефективного використання ІКТ та дієвого функціонування інформаційного середовища закладу освіти потрібні мережні координатори — консультанти, управлінці, менеджери освіти. Ці консультанти створюють інформаційне освітнє середовище закладу, запускають і наповнюють різноманітні телекомунікаційні проекти та надають потрібні консультації.

Інформаційна послуга — цінна пряма послуга для клієнта та джерело нових контактів і розвитку закладу. Клієнт за допомогою цієї послуги може не лише отримати певну інформацію, але й рекомендувати консультанту вивчити їх з метою впровадження в практику. Ці міркування зумовлюють необхідність окремого розгляду консультування як певної діяльності в інформаційно-консультативному середовищі [21, с. 12].

Професійні консультанти завдяки своїм знанням, компетенціям та освіченості самі визначають специфіку та методи діяльності, за допомогою яких вирішують проблем клієнта на професійному рівні. Різновидом професійної консультації є *педагогічне консультування* — це надання кваліфікованим фахівцем (консультантом) у галузі освіти консультаційної послуги керівникам і педагогічним працівникам закладів і установ освіти, різним релевантним групам населення з питань професійної педагогічної діяльності та розвитку, інформаційної підтримки, допомоги, виявлення й аналізу професійних або педагогічних проблем і розроблення рекомендацій для їх вирішення, а також сприяння реалізації цих рекомендацій [29].

На відміну від інших видів, педагогічне консультування здійснюється фахівцями в галузі педагогіки, зокрема викладачами вищої школи, науковими керівниками і консультантами освітніх

проектів, методистами закладів і установ освіти, незалежними експертами.

Головною метою педагогічного консультування є вирішення проблемних ситуацій професійного спрямування; розвиток закладів і установ освіти; професійний розвиток їх керівників і педагогічних працівників; оптимізація взаємодії батьків і учнів у напрямі підвищення рівня навчальних досягнень, виховання й розвитку; подолання навчальних ускладнень дітей і учнів, підвищення рівня вихованості та освіченості тощо [21, с. 12–14].

Три головні напрями педагогічного консультування, за якими працюють професійні консультанти, виокремлює В. Саюк. До них входять:

- супровід учня в освітньому процесі й надання йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчальною діяльністю й особистісним розвитком загалом;
- надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки, релевантні групи населення, соціальні партнери);
- науково-методичний супровід професійної діяльності керівників закладів освіти й педагогічних працівників [21].

Тож, педагогічне консультування є різновидом соціальної послуги, наданої певному клієнту. Консультативні послуги, на думку А. Капської, мають сприяти поліпшенню взаємин клієнта з соціальним середовищем, створенню психологічного комфорту в соціумі та на робочому місці [12].

Аналізуючи різні тлумачення доходимо висновку, що консультування необхідно розуміти як спеціально організовану інформаційну взаємодію між консультантом і тим, хто потребує допомоги, спрямовану на вирішення проблеми й внесення позитивних змін у діяльність окремого спеціаліста або організації загалом. У інформаційно-консультативному середовищі така послуга здійснюється засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій [6].

Тож, *інформаційно-консультативним середовищем* закладу освіти є актуальна для інформаційного суспільства частина простору, в межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу та інших зацікавлених осіб засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій.

У консультативно-інформаційному середовищі з'являються об'єктивні можливості для соціальної й професійної адаптації та

особистісного розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу — викладачів і студентів.

Таке середовище є, передусім, освітнім (В. Слободчиков [25], І. Якіманська [27], В. Ясвін [28]), інформаційним (А. Панченко [19], Г. Паршукова, Т. Юрченко), комунікативно зорієнтованим (О. Рубцова [20]), професійно зорієнтованим (В. Желанова [31]), розвивальним (Ю. Мануйлов [17]), рефлексивно-контекстним (С. Сергєєв [24]) та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку (В. Лепський [15]).

Услід за М. Левіною виокремлюємо такі *компоненти інформаційно-консультативного середовища*, нерозривно пов'язані з людиною як суб'єктом освітнього процесу, а саме:

- *соціальний*, що забезпечує задоволення й розвиток потреб суб'єктів освітнього процесу у консультативній допомозі в організації освітньої та професійної діяльності;
- *просторово-предметний*, який визначає його просторовий дизайн, із взаємопов'язаністю різних функціональних зон, ніш і стихій, а також апаратної й програмної частин ІКТ;
- *психолого-педагогічний*, що охоплює педагогічне й методичне забезпечення інформаційно-консультативних послуг задля реалізації цілей середовища [16, с. 101].

Критеріями оцінки якості інформаційно-консультативного середовища слід вважати такі, як:

- імерсивність — залученість емоційно-когнітивних структур суб'єктів до середовища,
- присутність — досвід перебування в середовищі,
- інтерактивність — участь суб'єктів у змінах і формуванні змісту середовища,
- насиченість — ресурсний потенціал середовища,
- структурованість — спосіб організації середовища,
- відкритість для зовнішніх та внутрішніх споживачів консультативних послуг,
- масштабованість — кількість та обсяг сервісів, інформаційно-консультативних ресурсів;

- інтегрованість із різноманітними структурами закладу чи соціальними партнерами;
- адаптованість до потреб конкретного споживача консультативних послуг [7, с. 161] [24, 25].

Інформаційно-консультативне середовище є багатокомпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які забезпечують інформатизацію та автоматизацію консультативних послуг. Задля цього в середовищі створюються можливості для реалізації ряду комп'ютерно зорієнтованих педагогічних технологій. Передусім, це ІКТ, що широко використовуються в інформаційному освітньому середовищі, а саме:

Мультимедійні технології, які базуються на аудіовізуальному та сугестивному методах організації консультування з використанням комп'ютерної підтримки.

Гіпертекстові технології, що перетворюють текст із лінійної форми в ієрархічну і в такий спосіб забезпечують швидку навігацію, управління, корекцію й зворотній зв'язок під час надання консультаційних послуг.

Інтернет-технології — технології й сервіси, які дозволяють здійснювати педагогічну взаємодію через мережу Інтернет.

Хмарні технології — різноманітні апаратні й програмні засоби, методології й інструменти, які надаються користувачеві як інтернет-сервіси для реалізації цілей, завдань, проектів.

Web-технології — технології створення й застосування web-ресурсів (сайтів, моделей, віртуальних середовищ, заходів та подій) з цілями консультування.

Телекомунікаційні технології — технології організації навчальної міжсуб'єктної взаємодії на основі багатofункціональних мережних мультимедійних навчальних комплексів і автоматизованих навчальних систем.

Автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи — технології управління інформаційними ресурсами на всіх етапах їх життєвого циклу в бібліотеці, а також автоматизація основних бібліотечно-бібліографічних процесів [18].

SMART-технології — інтерактивний навчально-консультативний комплекс, що дозволяє створювати, редагувати та поширювати інформацію в мультимедійному форматі.

Системи автоматизованого документообігу — інформаційні системи і технології, що забезпечують процес створення, управління

доступом і поширення електронних документів, а також контроль над потоками документів в організації [3].

До них варто додати ті педагогічні технології, які забезпечують належний рівень надання консультативних послуг, а саме:

Інтерактивні технології, що вможливають педагогічну взаємодію в режимі діалогу [4, с. 107]. Їх різновидами є технології групової роботи, коучингові та тренінгові технології.

Технологія організації педагогічної взаємодії й співпраці — забезпечення під час навчання збігу спрямованості педагогічного впливу й відповідної реакції студентів з метою розвитку їх особистості під час вирішення навчальних завдань.

Технології моніторингу якості освітнього процесу — технології організації цілеспрямованої діяльності зі збору, зберігання, систематизації, узагальнення й використання інформації про стан і тенденції розвитку суб'єктів освітнього процесу. До них також належать тестові й рефлексивні технології, технологія портфоліо (портфоліо досягнень, портфоліо процесу, портфоліо результату, презентаційне портфоліо), кейс-технології [4].

На основі аналізу першоджерел установлено, що до основних напрямів формування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти належать наступні:

- *організаційний* — створення організаційної структури в закладі освіти (служби, ради, центру), що забезпечує створення, функціонування та розвиток середовища, розробку його нормативно-правової бази;
- *технічний* — технічне та технологічне забезпечення функціонування середовища;
- *методичний* — формування системи підготовка кадрів для роботи в середовищі, методична підтримка роботи середовища;
- *ресурсний* — розробка, підтримка та вдосконалення інформаційно-консультативних ресурсів [13, с. 19].

Отже, для реалізації інновацій закладам освіти необхідно підключатися до процесу впровадження ІКТ у навчальні та адміністративні процеси, створювати на базі закладів інформаційно-консультативні середовища та центри трансферту освітніх та виробничих технологій.

Огляд представлених відкритих інформаційних ресурсів, сайтів та інших презентаційних та робочих матеріалів віддзеркалює значні

здобутки в напрямі розширення спектру освітніх та консультаційних послуг, що надаються в межах функціонування закладів освіти.

Установлено, що розвиток освітніх систем, професійне консультиування на основі використання ІКТ суттєво підвищує якість освітнього процесу, значно розширює можливості надання як основних, так і додаткових освітніх послуг. Перед студентами відкривається перспектива самостійного планування, здійснення навчання за власною траєкторією, у будь-який час одержання педагогічної підтримки й кваліфікованого консультиування, відповідей на поточні та перспективні запити.

Інформаційно-консультативне середовище надає ряд переваг для керівництва закладу освіти, а саме:

- організувати розумний і раціональний документообіг в межах однієї установи, упровадити ІКТ в управління закладом освіти;
- упровадити систему збирання, переробки інформації щодо різних аспектів освітнього процесу;
- здійснити розгорнутий моніторинг діяльності закладу;
- створити електронні бази даних педагогічних кадрів та студентського колективу;
- підтримувати сайт навчального закладу, веб-сторінки навчальних проектів;
- організувати дистанційну форму навчання в закладі;
- розширити інформаційну взаємодію та соціальне партнерство з іншими закладами та підприємствами замовниками кадрів.

Отже, створення єдиного інформаційно-консультативного освітнього середовища сприяє розвитку навчальної, педагогічної, управлінської діяльності закладу освіти та дозволяє розширити можливості учнів, педагогів та адміністрації [9].

Пропонуємо схему функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти (Рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, єдине інформаційно-консультативне освітнє середовище закладу — це система, в якій задіяні на інформаційному рівні всі учасники освітнього процесу — адміністрація, викладачі й студенти, що пов'язані між собою відповідними інформаційними потоками [9].

Правильно організоване та функціональне інформаційно-консультативне освітнє середовище закладу автоматизує та осучаснює

освітній процес та робить його доступнішим, гнучким та привабливим для молоді. Таке середовище здатне забезпечувати реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної, координуючої, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки [7, с. 112].

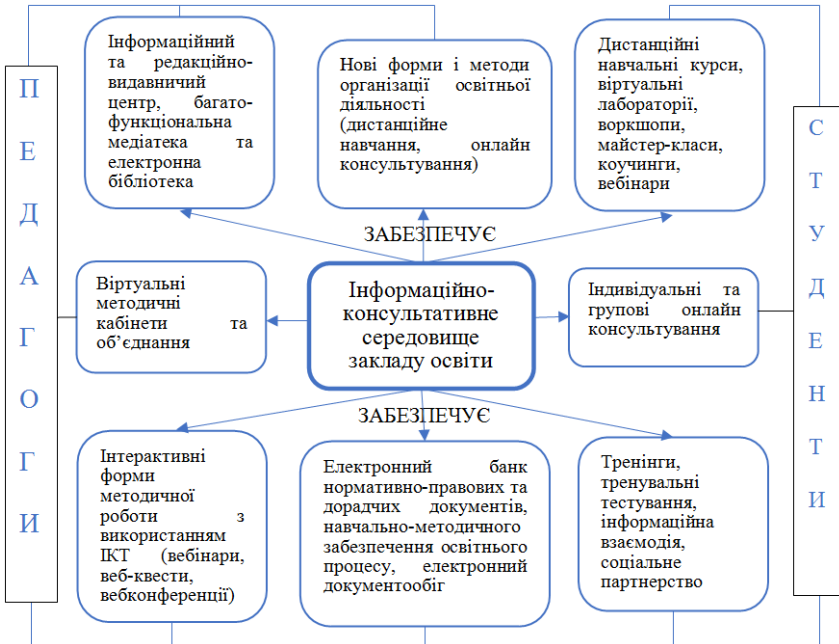

Рис. 1. Функціональні можливості інформаційно-консультативного середовища закладу освіти

Між тим, виокремлюються й певні ризики та проблемні питання в функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, узагальнені в табл. 1.

Проте, ці та інші проблемні питання можуть бути вирішені шляхом побудови науково обґрунтованої концепції функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти. У ній важливим є не лише сучасний стан середовища, але й стратегія його розвитку, конкретна програма дій, що віддзеркалює загальну культуру якості закладу освіти.

Таблиця 1. Ризики, загрози й проблемні питання в функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу освіти

Компонент середовища	Проблемне поле
соціальний	<ul style="list-style-type: none">● конкуренція з боку інших освітніх структур у формуванні іміджу закладу;● недостатня зорієнтованість закладу на типові запити соціуму;● негативний вплив на репутацію закладу через недосконалу інформаційну кампанію;
просторово-предметний	<ul style="list-style-type: none">● недосконала інформаційна інфраструктура, малопотужна матеріально-технічна база;● загроза безповоротної втрати електронного банку даних через віруси чи кібератаки;● порушення норм конфіденційності та загроза інтелектуальній власності через відкритість інформаційних потоків;● збій чи затримки в роботі з причин використання недосконалого програмного забезпечення;● проблеми визнання й підтвердження отриманої інформації під час документообігу;● необхідність перебудови організаційної структури закладу;
психолого-педагогічний	<ul style="list-style-type: none">● інформаційно-культурний бар'єр;● недостатня цифрова компетентність суб'єктів;● опір з боку суб'єктів освітнього процесу в імплементації ІКТ до консультаційних послуг;● відсутність ініціативи в розвитку консультаційних послуг;● перекручування результатів моніторингу освітніх послуг через занадто формалізовані та автоматизовані процедури;● кібербулінг;● ризик відмови чи зниження якості консультаційних послуг;● зниження рівня самостійності суб'єктів у пошуку та переробці інформації;● відсутність чи зниження обсягу особистих контактів.

4 Висновки

На підставі семантичного аналізу вхідних категорій з'ясовано, що інформаційно-консультативним середовищем закладу освіти є

актуальна для інформаційного суспільства частина простору, в межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу та інших зацікавлених сторін засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій. Таке середовище є освітнім, інформаційним, комунікативно зорієтованим, професійно зорієтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстним та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку.

Компонентами інформаційно-консультативного середовища, нерозривно пов'язані з людиною як суб'єктом освітнього процесу, є соціальний, просторово-предметний та психолого-педагогічний.

Інформаційно-консультативне середовище є багатокомпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які забезпечують інформатизацію та автоматизацію консультативних послуг. До них належать комп'ютерно зорієтовані педагогічні технології (мультимедійні, гіпертекстові, хмарні, телекомунікаційні, інтернет-технології, web-технології, smart-технології, автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, системи автоматизованого документообігу) та технології, що забезпечують належний рівень надання консультативних послуг (інтерактивні технології, технологія організації педагогічної взаємодії й співпраці та технології моніторингу якості освітнього процесу).

Головними напрямками формування інформаційно-консультаційного середовища закладу освіти є організаційний, технічний, методичний, ресурсний.

Правильно організоване та функціональне інформаційно-консультативне освітнє середовище закладу автоматизує та осучаснює освітній процес та забезпечує реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної, координуючої, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Сьогодні фіксуються значні переваги у функціонуванні інформаційно-консультативних середовищ закладів освіти, які здатні компенсувати окремі некритичні недоліки.

Подальшу розробку проблеми вбачаємо у визначенні методологічних основ та інструментарію педагогічного консультування в інформаційно-консультативному середовищі закладі освіти через комп'ютерно зорієтовані методи, прийоми, форми і технології. У плані забезпечення ефективного функціонування закладу освіти викликає також інтерес розробка механізмів розвитку особистості в консультативно-інформаційному середовищі.

Література

1. Andreev A. (2003). Introduction to Internet education: a training manual (Moscow: Logos). p. 74.
2. Bykov V. (2009). Models of organizational systems of open education: a monograph (Kiev: Attica). p. 246.
3. Document automation. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Document_automation
4. (2009). Encyclopedia of pedagogical technologies and innovations / ed. N. Navolokov (Kharkiv: Osnova). p. 176.
5. Gavrilyuk V. (2016). Creation and functioning of the information-educational environment of a modern out-of-school educational institution: methodical manual (Bila Tserkva: KVNZ KOR “Academy of Continuing Education”). p. 48.
6. George R., Cristiani T. (2002). Counseling: theory and practice (Moscow: Eksmo). p. 447.
7. Gordichuk G. (2015). Use of information educational environment of the educational institution for the purpose of professional training of future specialists (Lviv: BSU BDZ). pp. 159–162.
8. Gulina M. (2000). Fundamentals of individual consulting (SPb.: Publishing house of SPbSU). p. 72.
9. Gurevich R., Gurjii A., Kademiya M. (2016). Information and communication technologies in vocational education: a monograph (Vinnytsia: Tov Nilan). p. 112.
10. Horbatiuk R. (2011). Simulation as a method for building the process of forming of creative abilities of future engineer-and-pedagogies in computer technologies area of expertize. *Komp'uterno-orientovani tekhnologii: osvita, nauka, vyrobnytstvo*, Issue 3, pp. 86–91.
11. (2017). Information and educational environment of vocational schools: manual / ed. Kartashova L. (Kyiv: IPTO NAPN). p. 216.
12. Kapskaya A., Tsyganenko A. (2015). Socio-pedagogical counseling as a factor of conflict prevention of high school students. *Social pedagogy*. Vol. 5, pp. 36–41.
13. Klokar N. (2008). Development of information and educational environment of the educational system of the region in the context of ensuring equal access to quality. *Narodna osvita*. Vol. 6.

14. Lavrentieva O. (2020). Organizing of information and consulting environment of the educational institution. *Modern education: methodology, theory, practice: Proceedings of the III All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation (March 12, 2020, Dnipro)*. (Dnipro: Accent PP). pp.17–20.
15. Lepsky V. (2010). Reflective-active environment of innovative development (Moscow: Publishing House “Kogito-Center”). p.255.
16. Levina M. (2001). Technology of professional teacher education: textbook. (Moscow: Academy). p.272.
17. Manuylov Yu. (2008). Conceptual foundations of the environmental approach in education. *Bulletin of Kostroma State University. Series: Pedagogy. Psychology. Sociokinetics*. Vol. 14, pp. 21–26.
18. (2013). Organization of work of information-technological systems of the library of a higher educational institution: methodical recommendations / Bruy O., Garina N., Karpenko T., Kirichok I., Pavlenko T., Ryzhov O., Sokolova L., Khandrikova G. (Odessa). p. 22.
19. Panchenko O. (2016). Information security of the child: Monograph (Kiev: KVIZ Publ.). p.380.
20. Rubtsova O. (2016). A safe environment for children in the information society. *Bulletin of the Ural Federal District*. №1 (19), p. XX–XX.
21. Sayuk V. (2015). Pedagogical counseling as a professional activity: methodical recommendations (Kiev: Published by NPU named after M Dragomanova). p. 24.
22. Schreider Yu. (1976). Information processes and the information environment. *Scientific and technical information*. №1, pp. 28–35.
23. Semerikov S., Shyshkina M. (2019). Preface. In: Semerikov, S. O., Shyshkina, M. P. (eds.) Proceedings of the 5th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2017), Kryvyi Rih, Ukraine, April 28, 2017. CEUR Workshop Proceedings 2168. URL: <http://ceur-ws.org/Vol2168/preface.pdf> (2018). Accessed 21 Mar 2019.
24. Sergejev S. (2006). Immersion, presence and interactivity in learning environments. *School technology*. №6, pp. 36–42.
25. Slobodchikov V. (1997). Educational environment: the implementation of the goals of education in the space of culture. *New values of education: cultural models of schools*. Issue 7, pp.177–184.

26. Topuzov M. (2017). Projecting informational and educational environment of the educational establishments in the modern society. *Ukrainian pedagogical journal*. № 1, pp. 26–37.
27. Yakimanskaya I. (2000). Person-oriented education in a modern school (Moscow : September). p. 110.
28. Yasvin V. (2001). Educational environment: from modeling to design (Moscow : Sense). p. 365.
29. Zagorodniuk S., Krasneychuk A. (2018). Consulting as a type of services of public administration bodies. URL: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals>
30. Zakharova I. (2003). Formation of information educational environment of higher educational institution: author. diss. for the degree of Doctor of Ped. Sciences: Special. 13.00.01. Tyumen. p. 28.
31. Zhelanova V. (2016). Environmental approach in higher education: the essence and scope of implementation. *Theory and practice of professional skills in terms of purposeful learning: a monograph* / ed. O. A. Dubasenyuk (Zhytomyr: Ruta Publishing House). pp. 98–115.
32. Zhuk Yu. (2011). A methodology for analyzing the educational and informational environment created by the collection of textbooks. *Problemy suchasnoho pidruchnyka*. Vol. 11, pp. 36–49.

Designing the content of the educational institution information and consulting environment

Olena O. Lavrentieva^[0000–0002–0609–5894],
Oleksandr I. Kuchma^[0000–0003–0659–2599] and
Lyudmyla M. Skripnik^[0000–0003–4615–1384]

Kryvyi Rih State Pedagogical University, 54, Gagarina Ave.,
Kryvyi Rih, 50086, Ukraine

helav68@gmail.com, k_machinery@kdpu.edu.ua

Abstract. In article the definition of the educational institution information and consulting environment has been formulated.

Based on the semantic analysis of the constituting categories, it was found the such environment is a relevant part of the information education society, within which it becomes possible to exchange information and consultative support of subjects of the educational process and other stakeholders by means of computer focused technologies. Such an environment is educational, informational, communicatively focused, professionally oriented,

developmental, reflexive-contextual, and reflexive-active environment of innovative promotion.

The semantic and functional content of the educational institution information and consulting environment have been specified. The components of the information and consulting environment, inextricably linked with the person as a subject of an educational process, have been analyzed. To list of them has been included following: social component that provides satisfaction and development the needs of subjects of educational process advisory assistance of the learning and teaching; spatial-objective one which determines the environmental design; psychological and pedagogical one covering pedagogical and methodological support for the implementation of the goals of the environment. These include: computer-based pedagogical technologies and technologies that provide the appropriate level of advisory services.

The pattern of the educational institution information and consulting environment covering organizational, technical methodical resource areas have been established. The benefits and risks of the educational institution information and consulting environment have been reviewed and analyzed. It is substantiated that if a such environment is correctly organized it be possible the implementation of information, consulting, diagnostic, interactive, coordinating, professional and developmental functions and the function of pedagogical and educational support.

It is concluded that the organization of information and consulting environment of the educational institution will help increase the efficiency of the educational process and the quality of educational services.

Keywords: environment approach, information educational environment, consulting service, vocational education institution.